

ภาวะผู้นำและการให้คำปรึกษาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญา กรณีศึกษาผู้ให้คำปรึกษาในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดใกล้เคียง

Leadership and Counseling for Child and Juvenile Criminal Offenders: A Case Study of Counselors in the Juvenile and Family Court in Samut Sakhon Province and Neighboring Provinces

อภิรัตน์ กังสดารพร¹

Apirat Kangsadanporn¹

Received 5 พ.ย. 61 & Retrieved 8 เม.ย. 62

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำและการให้คำปรึกษาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญา: กรณีศึกษาผู้ให้คำปรึกษาในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดใกล้เคียง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มุ่งศึกษาให้ทราบถึงตัวแบบภาวะผู้นำและการให้คำปรึกษาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาของผู้ให้คำปรึกษาในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งประกอบไปด้วยการวิจัยเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างรวม 18 คน ได้แก่ ผู้พิพากษา 5 คน ผู้ให้คำปรึกษา 7 คน และนักจิตวิทยา 6 คน โดยพื้นที่ทำการวิจัยได้แก่ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดใกล้เคียง

ผลวิจัยพบว่าตัวแบบภาวะผู้นำและการให้คำปรึกษาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาของผู้ให้คำปรึกษาในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดใกล้เคียง ประกอบด้วยองค์ประกอบ 11 ด้านดังนี้ เป็นแบบอย่างที่ดี มีจิตวิญญาณแห่งความรักความเข้าใจ มีเจตคติเชิงบวก มีความมั่นคงทางอารมณ์ ปรับบทบาทตนเองได้ดี มีประสบการณ์และความรู้ที่หลากหลาย มีบุคลิกภาพแห่งศรัทธาและความไว้วางใจ มีทักษะการประยุกต์และบูรณาการ มีทักษะการสื่อสารเชิงจิตวิทยาการให้คำปรึกษา การให้คำปรึกษาที่มุ่งประสิทธิผล และ การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ การให้คำปรึกษา และเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญา

¹ อาจารย์วิทยาลัยนวัตกรรมการสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต..

¹ Lecturer, College of Social Innovation, Rangsit University.

Abstract

Leadership and Counseling for Child and Juvenile Criminal Offenders: A Case Study of Counselors in the Juvenile and Family Court in Samut Sakhon Province and Neighboring Provinces is a qualitative research with the purpose to form a model of leadership and counseling for child and juvenile criminal offender of counselors in the Juvenile and Family Court in Samut Sakhon Province and neighboring provinces which consists of documentation analysis, in-depth interviews and group interviews. Data were collected from 18 samples, including 5 judges, 7 counselors, and 6 psychologists. The research areas were the Juvenile and Family Court in Samut Sakhon Province and the neighboring provinces.

The research found that a model of leadership and counseling for child and juvenile criminal offender of counselors in the Juvenile and Family Court in Samut Sakhon Province and neighboring provinces consisted of 11 elements being a good examples, have a spirit of love and understanding, have positive attitudes, have emotional stability, have a good role-playing adjustment, have diverse experience and knowledge, have a personality of faith and trust, have the skills to apply and integrate, have counseling psychology skills, effective-oriented counseling, and being a leader of change.

Key words: Leadership, Counseling and Child and Juvenile Criminal Offenders

ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนไทย ได้ถูกจัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการครั้งแรกเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2494 และได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งในระยะต่อมา แนวคิดสากลในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมได้เริ่มเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการยุติธรรมไทย ได้แก่กฎแห่งกรุงปักกิ่ง ที่ประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2528 และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กในปี พ.ศ. 2532 ซึ่งส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนของไทยได้พยายามนำแนวคิดและเครื่องมือการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและแนวคิดใหม่ในกระบวนการยุติธรรมทางเลือกมาใช้เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดสากล

จากที่มอดังกล่าวจึงนำไปสู่การตราและบังคับใช้พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ซึ่งได้ทำการปรับปรุงกระบวนการให้สอดคล้องกับแนวคิดสากลหลายประเด็น โดยสิทธิต่างๆ ของเด็กและเยาวชนได้ถูกนำมาบัญญัติรับรองไว้อย่างครบถ้วนในพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ ซึ่งก่อให้เกิดมาตรการต่างๆ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนโฉมหน้ามาตรการ

ดูแลเด็กและเยาวชนระหว่างการดำเนินคดี โดยมาตรการสำคัญที่มีการปรับปรุงและพัฒนาเพื่อเป็นเครื่องมือใหม่ในการแก้ไขความประพฤติของเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมให้สอดคล้องกับแนวคิดตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ได้แก่ มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา ซึ่งเป็นเครื่องมือใหม่ที่มุ่งเน้นการหาปัจจัยที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดและดำเนินการแก้ไขปัญหาทั้งตัวเด็กหรือเยาวชนและเหตุปัจจัยอื่น เช่น ความสัมพันธ์ในครอบครัว ภาวะการณ์เลี้ยงดูเด็กและเยาวชนที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนให้ประพฤติตนในทางที่ถูกต้องเป็นพลเมืองดียิ่งกว่าการลงโทษ และใช้วิธีการที่เหมาะสมเป็นคนๆ ไป แม้เด็กจะได้กระทำความผิดร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถกลับคืนใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยเครื่องมือดังกล่าวประกอบด้วย มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวน (มาตรา 69/1 และมาตรา 73) มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้อง (มาตรา 86) มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นหลังฟ้อง (มาตรา 90) และมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาแทนการพิพากษา (มาตรา 132) โดยหัวใจของวิธีพิจารณาคดีทั้งหมด

จะเน้นไปที่การแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนให้กลับ
ตนเป็นคนดีและไม่เป็นอันตรายต่อสังคมอีกต่อไป (Aphi-
radee Phophrom, 2010)

จากหัวใจของวิชิพิจารณาคดีดังกล่าว ศูนย์ให้คำ
ปรึกษาแนะนำและประสานการประชุม เพื่อแก้ไขบำบัด
ฟื้นฟูเด็ก เยาวชนและครอบครัว จึงถูกจัดตั้งขึ้นให้เป็น
หน่วยงานหนึ่งในศาลเยาวชนและครอบครัวทั่วประเทศ
ตามคำสั่งของศาลเยาวชนและครอบครัวกลางที่ 72/2554
โดยมีแนวปฏิบัติตามคำสั่งศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง
ที่ 3/2555 ข้อหนึ่งว่า ศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและ
ประสานการประชุมเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็ก เยาวชนและ
ครอบครัว มีหน้าที่และวัตถุประสงค์ในการให้คำปรึกษา
แนะนำด้านจิตวิทยาและสิ่งแวดล้อมทางสังคม การจัดทำ
แผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน รวมทั้งการสร้าง
ระบบเครือข่ายและส่งต่อผู้มีปัญหาทางสังคมและจิตเวชไป
ยังหน่วยงานที่เหมาะสม เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือ
สนับสนุนเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดและ
เข้าสู่กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลเยาวชน
และครอบครัว ให้สามารถอยู่กับครอบครัวและชุมชนได้
อย่างปกติสุข ไม่ทวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำ และให้การฟื้นฟู
เบื้องต้นแก่ผู้เสียหายในคดีความผิดทางเพศหรือคู่อริใน
คดีคุ้มครองสวัสดิภาพ รวมถึงการดำเนินการอื่นใดตามที่
กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกาหรือตามที่อธิบดี
ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลางเห็นสมควร
ทั้งนี้ศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อ
แก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็ก เยาวชนและครอบครัวทุกจังหวัดจะ
ประกอบด้วยโครงสร้างการทำงาน 4 ส่วนคือ (1) คณะที่
ปรึกษา (2) คณะทำงานเตรียมการและกำกับติดตามผล
(3) เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสาน
การประชุม และ(4) ผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและประสาน
การประชุม ซึ่งแต่งตั้งโดยผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชน
และครอบครัว โดยวรรคสองให้พิจารณาจากบุคคลซึ่งมี
ประสบการณ์ชีวิต ความรู้ด้านจิตวิทยา การสังคมสงเคราะห์
และมีทักษะในการให้คำปรึกษาแนะนำทางจิตวิทยาหรือ
การประสานการประชุมหรือการไกล่เกลี่ยเยียวยาแก้ไข
เด็กและเยาวชน (Duangjai Nakhin Jaijanduen, 2012)

จากคำสั่งข้างต้นจะพบว่าผู้ให้คำปรึกษา จะต้อง
เป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ชีวิต มีความรู้ทางด้านจิตวิทยา
ด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคมและความรู้ด้านสังคมสงเคราะห์

รวมถึงมีทักษะในการให้คำปรึกษาแนะนำทางจิตวิทยา
หรือการประสานการประชุม การไกล่เกลี่ย การเยียวยา
แก้ไขเด็กและเยาวชน ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก
ที่เป็นผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวให้ข้อมูลว่า
“ ในขณะนั้นมีกฎหมายกำหนดไว้ชัดเจนว่าเราจะต้องมีการ
ตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาเพื่อปฏิบัติงานเชิงรุก โดยในการปฏิบัติ
งานจะต้องกำหนดตำแหน่งและเปิดรับนักจิตวิทยาเพิ่มขึ้น
แต่ในขณะที่เรามีการตรวจกฎหมายและบังคับใช้กฎหมาย
ตอนนั้นเราไม่มีผู้ให้คำปรึกษา ดังนั้นนโยบายในขณะนั้น
คือขอให้เราจัดตั้งศูนย์ฯ ขึ้นมา โดยมีแกนหลักคือตัวผู้
พิพากษากับนักจิตวิทยา และในเมื่อเรายังไม่มีผู้ให้คำปรึกษา
ที่มีความเชี่ยวชาญจริงๆ ในขณะนั้นเราก็เลยต้องใช้ผู้
พิพากษาสมทบของเราที่คุ้นเคยกับงานอยู่แล้ว โดยให้ไป
อบรมความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาและการให้คำปรึกษา เพราะ
ในขณะนั้นกฎหมายให้เราใช้ผู้พิพากษาสมทบไปพลางก่อน
จนกว่าจะเปิดรับสมัครและได้ผู้ให้คำปรึกษาในลักษณะสห
วิชาชีพเข้ามา แต่ต่อมามันเป็นเรื่องยากพอสมควรที่นักสห
วิชาชีพสาขาอื่นๆ จะสมัครเข้ามาเป็นผู้ให้คำปรึกษา ดังนั้น
จึงไม่เคยเห็นศาลไหนประกาศรับสมัครเลย และจนถึงทุก
วันนี้ก็ยังคงเป็นท่านผู้พิพากษาสมทบที่ปฏิบัติหน้าที่ตรงนี้
อยู่ ”

จากที่มาและความสำคัญดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ผู้ให้
คำปรึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการแก้ไข
บำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ให้เป็นคนดีคืนสู่สังคมโดยไม่
กระทำความผิดซ้ำตามเจตนารมณ์ของศาลเยาวชนและ
ครอบครัว อย่างไรก็ตามหากพิจารณาข้อมูลจำนวนและ
ร้อยละของคดีเด็กและเยาวชนที่เป็นการกระทำความผิดซ้ำ
ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2558 จากศูนย์เทคโนโลยี
สารสนเทศ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จะพบ
ว่าจำนวนและร้อยละของคดีเด็กและเยาวชนที่เป็นการ
กระทำความผิดซ้ำเมื่อเปรียบเทียบกับคดีที่ถูกดำเนินคดีโดย
สถานพินิจฯ ทั่วประเทศมีดังนี้

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 ถึง พ.ศ. 2558 มีจำนวนคดีเด็ก
และเยาวชนที่ถูกจับกุมรวม (35,049, 34,276, 36,736,
36,537 และ33,121 คดี ตามลำดับ) ในขณะที่ร้อยละคดีที่
กระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนมีจำนวน (ร้อยละ
15.86, 12.03, 18.63, 20.50 และ19.03 ตามลำดับ)
(Information Technology Center of the Depart-
ment of Observation and Protection of Children

and Youth. [Online]. Source: <http://www.djop.go.th/stat/statbetween2008-2011>.

จากข้อมูลดังกล่าวจะพบได้ว่าจำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 จนถึง พ.ศ. 2558 ยังคงมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นทั้งจำนวนคดีและจำนวนร้อยละ ซึ่งหมายถึงการยังไม่สามารถบรรลุถึงเจตนารมณ์ด้านการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของศาลเยาวชนและครอบครัว

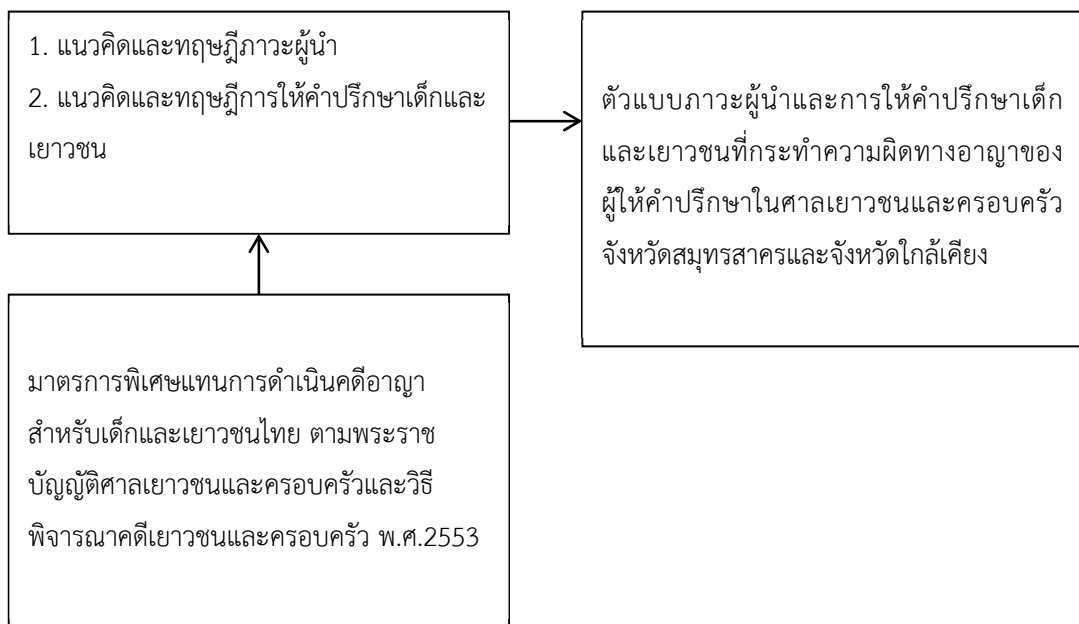
ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Saowanee Sanguanclin (2014) ที่พบว่า การบังคับใช้กฎหมายกับการทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนยังไม่มี ความเหมาะสม ยังขาดประสิทธิภาพและกฎหมายยังส่งผลกระทบต่อ การทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนอันเนื่องมาจากปัญหาในการใช้กฎหมาย รวมถึงผลการศึกษาของ Sumonthip jitsawan and Piyaphon Thannikul (2017) ที่พบว่าหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมประสบปัญหาในแต่ละขั้นตอนของการปฏิบัติงานตั้งแต่การจับกุมเด็กและเยาวชนไปจนถึงการดำเนินการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟูเด็กและเยาวชน ในขณะที่ผลการศึกษา Nannaphat Sirichatchawanwong, Siwa Jongjit, and Atchawawan Issaro (2016) พบว่า มาตรการแทนการพิพากษาคดียังไม่สามารถยับยั้งหรือทำให้เด็กและเยาวชนกลับตัวเป็นคนดีของสังคม

ได้ กล่าวได้ว่ามาตรการตามกฎหมายนั้นมีความสมบูรณ์แต่ ส่วนที่ควรปรับปรุงคือการนำกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการดังกล่าวมาใช้ให้เกิดผลสูงสุด ซึ่งต้องอาศัยความเข้าใจของบุคลากรทุกฝ่าย รวมทั้งต้องให้บุคลากรได้มีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นด้วย

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจอย่างยิ่งที่จะศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำและการให้คำปรึกษาของผู้ให้คำปรึกษา ที่จะส่งผลให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองไปในทิศทางที่ถูกต้องและไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำ โดยผลการศึกษาค้นคว้านี้ ผู้วิจัยหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความเป็นผู้นำและการให้คำปรึกษาของผู้ให้คำปรึกษา รวมถึงเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อแก้ไขบำบัด ฟื้นฟูเด็ก เยาวชนและครอบครัวให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาตัวแบบภาวะผู้นำและการให้คำปรึกษาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาของผู้ให้คำปรึกษาในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดใกล้เคียง

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์

1. เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำความผิด หมายถึง บุคคลที่กระทำความผิดทางอาญาที่มีอายุตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2535 ซึ่งกำหนดไว้ว่า เด็กคือบุคคลซึ่งมีอายุเกิน 10 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน 15 ปีบริบูรณ์ และเยาวชนคือบุคคลที่อายุเกิน 15 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์

2. ผู้ให้คำปรึกษา หมายถึง บุคคลที่ให้บริการการปรึกษาหรือให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมในศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็ก เยาวชนและครอบครัว ซึ่งเป็นหน่วยงานในศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งได้แก่นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวและผู้พิพากษาสมทบของศาลเยาวชนและครอบครัวซึ่งผ่านการอบรมหรือมีประสบการณ์ความรู้และความสามารถด้านจิตวิทยาเด็ก และวัยรุ่นและการให้การปรึกษาแนะแนวทางจิตวิทยา

3. การให้คำปรึกษา หมายถึง กระบวนการที่มุ่งให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็ก เยาวชนและครอบครัว โดยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือสนับสนุนเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องทว่ากระทำความผิดและเข้าสู่กระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว ให้สามารถอยู่กับครอบครัวและชุมชนได้อย่างปกติสุข ไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ

4. การแก้ไขบำบัดฟื้นฟู หมายถึง มาตรการที่กำหนดเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือสนับสนุนเด็กหรือเยาวชนให้สามารถอยู่กับครอบครัวและชุมชนได้โดยปกติสุข เช่นการรับคำปรึกษาแนะนำ การเข้าร่วมกิจกรรมบำบัด การเข้าร่วมกิจกรรมทางเลือก การศึกษา การฝึกอาชีพหรือวิชาชีพ

5. ภาวะผู้นำและการให้คำปรึกษาที่พึงประสงค์ หมายถึง ศาสตร์และศิลป์ของผู้ให้คำปรึกษาที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำความผิดทางอาญาที่เข้าสู่กระบวนการให้คำปรึกษาของศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็ก เยาวชนและครอบครัวเกิดความศรัทธาและแรงบันดาลใจและเต็มใจที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองทั้งในด้านความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรม เพื่อให้สามารถกลับไปอยู่กับครอบครัวและชุมชนได้อย่างปกติสุข ไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ

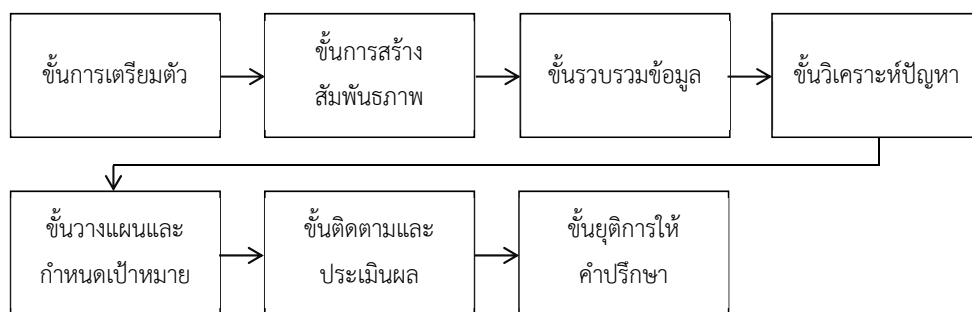
บททวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีด้านภาวะผู้นำและการให้คำปรึกษาและได้สรุปผลการสังเคราะห์โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้านดังนี้

1. ภาวะผู้นำ มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ด้านได้แก่ คุณลักษณะเฉพาะ ทักษะในงาน และบุคลิกภาพที่สร้างแรงบันดาลใจ โดยภาวะผู้นำด้านคุณลักษณะเฉพาะ ได้แก่ การเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ความสำเร็จสูง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีบุคลิกภาพที่ดึงดูดใจ เป็นต้นแบบที่ดีและมีความมั่นคงทางอารมณ์รวมถึงเป็นผู้มีจิตสาธารณะ ในขณะที่ภาวะผู้นำด้านทักษะในงาน ได้แก่การมีทักษะการมอบหมายงาน โดยมอบหมายงานที่ทำทหายความสามารถให้แก่ผู้ตามรวมถึงสนับสนุนการทำงานของผู้ตาม รวมถึงมีทักษะการตั้งเป้าหมายและถ่ายทอดแนวทางการปฏิบัติที่ดีและเหมาะสมให้แก่ผู้ตามได้เข้าใจและสามารถปฏิบัติได้จริงและต้องอุทิศตนเพื่อผูกพันกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกันกับผู้ตาม มีทักษะในการกระตุ้นปลุกเร้าจิตวิญญาณของผู้ตามให้มีชีวิตชีวา และมีทักษะการกระตุ้นทางปัญญา โดยจะต้องกระตุ้นผู้ตามให้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและกระตุ้นให้หาวิธีการใหม่ๆ มาแก้ปัญหาด้วยตนเองและสนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้ตามในการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ต้องมีทักษะการส่งเสริมให้ผู้ตามเปลี่ยนกรอบแนวคิดเดิมเพื่อให้สามารถมองปัญหาในวิถีทางใหม่ๆ อย่างมีเหตุผล และมีทักษะในการกระตุ้นให้ผู้ตามเกิดแรงจูงใจทั้งภายนอกและภายในเพื่อให้ผู้ตามเกิดการเปลี่ยนแปลงตนเอง รวมถึงต้องมีทักษะด้านการสื่อสาร โดยผู้นำจะต้องส่งเสริมการสื่อสารแบบสองทางโดยการปฏิสัมพันธ์และให้ความสนใจในการสื่อสารปัญหาต่างๆ จากผู้ตาม รวมถึงต้องไม่วิจารณ์ความคิดเห็นของผู้ตาม ถึงแม้ว่าจะเป็นความคิดที่ไม่ตรงกับความคิดของตนก็ตาม ในขณะที่ภาวะผู้นำด้านบุคลิกภาพที่สร้างแรงบันดาลใจ ได้แก่การแสดงออกถึงความคาดหวังในตัวผู้ตาม การยกย่องชมเชยผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้นของผู้ตาม การประพุดิตินให้เป็นที่ไว้วางใจของผู้ตาม การแสดงออกถึงความเชื่อมั่นว่าผู้ตามจะสามารถบรรลุเป้าหมายได้ รวมถึงการแสดงออกถึงเจตคติที่ดีที่มีผู้ตาม การดูแลเอาใจใส่ในปัญหาและความต้องการต่างๆ ของผู้ตามเป็นรายบุคคล การสร้างบรรยากาศที่ดีให้เกิดขึ้น และการสนับสนุนโอกาสผู้ตามได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่ทำทหายความสามารถแต่ต้องคำนึงถึงความจำเป็นและความต้องการของ

ผู้ตามเป็นสำคัญ (Bass, 1988; Conger and Kanungo, 1988; Bass and Avolio, 1994; Leithwood and Jantzi, 1996)

2. กระบวนการให้คำปรึกษาเชิงทฤษฎี จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ พบว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดส่วนใหญ่จะมีปัญหารูมเร้าหลายด้านทั้งปัญหาด้านความคิด ความรู้สึกและปัญหาด้านพฤติกรรม ซึ่งวิธีการให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็ก เยาวชนและครอบครัวให้เกิดประสิทธิผลนั้น ไม่อาจใช้แนวทางตามทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่งเป็นการเฉพาะ นอกจากนี้การนำเทคนิควิธีการต่างๆ ผู้วิจัยพบว่าในแต่ละทฤษฎีจะมีการใช้เทคนิควิธีการในการให้คำปรึกษาที่คล้ายกัน ซึ่งจากผลการสังเคราะห์พบว่ากระบวนการให้คำปรึกษาเชิงทฤษฎีประกอบด้วยกระบวนการสำคัญดังนี้

ภาพ 2 กระบวนการให้คำปรึกษาเชิงทฤษฎี

3. ผู้ให้คำปรึกษาเชิงทฤษฎี จากการศึกษาพบว่าผู้ให้คำปรึกษาในศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมฯ ในศาลเยาวชนและครอบครัวจะประกอบด้วยนักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวและผู้พิพากษาสมทบของศาลเยาวชนและครอบครัวซึ่งผ่านการอบรมหรือมีประสบการณ์ความรู้และความสามารถด้านจิตวิทยาเด็กและวัยรุ่นและการให้การปรึกษาแนะนำแนวทางจิตวิทยาโดยนักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวมีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาเบื้องต้นเพื่อประเมินและตรวจวินิจฉัยทางจิตวิทยาเพื่อส่งต่อ (Refer) เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำความผิดที่มีปัญหาการเบี่ยงเบนทางจิตที่รุนแรงเพื่อรับการแก้ไขด้วยการบำบัดจิต (Psychotherapy) จากแพทย์หรือจิตแพทย์รวมถึงส่งต่อให้ผู้พิพากษาสมทบที่ทำหน้าที่ผู้ให้

คำปรึกษาต่อไป ในขณะที่ผู้พิพากษาสมทบที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้คำปรึกษาจะทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษา (Counseling) ด้วยการให้ความรู้ คำแนะนำด้านสุขภาพจิตและการปรับตัวในลักษณะรายบุคคลและเป็นกลุ่ม ให้แก่เด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดและครอบครัวของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิด

ทั้งนี้ความแตกต่างของการให้คำปรึกษาและการบำบัดจิตหรือจิตบำบัดจะมีความแตกต่างกันดังนี้ กล่าวคือ การให้คำปรึกษา (Counseling) จะเป็นการพยายามแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นของเด็กหรือเยาวชนปกติที่มีสภาพจิตใจในระดับของความมีสติสัมปชัญญะ (Conscious) โดยใช้เวลาในการให้คำปรึกษาไม่ยาวนานนัก ในขณะที่การบำบัดจิต (Psychotherapy) จะเป็นการปรับและสร้างพฤติกรรมของเด็กหรือเยาวชนที่มีความผิดปกติทางจิตเวชหรือผู้ที่มีภาวะ

การเบี่ยงเบนทางจิตใจที่มากกว่าปกติขึ้นมาใหม่ โดยมุ่งไปที่การวิเคราะห์สภาพจิตใจในระดับจิตไร้สำนึก (Unconscious) ซึ่งการรักษาต้องใช้วิธีการประคับประคอง ดังนั้นจึงใช้เวลาในการรักษายาวนาน

กล่าวโดยสรุป คือ ผู้พิพากษาสมทบในฐานะผู้ให้คำปรึกษา (Counselor) มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการให้คำปรึกษาแนะนำ แก้ไขบำบัดฟื้นฟูด้านจิตวิทยาและสิ่งแวดล้อมทางสังคม การจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชน การสร้างระบบเครือข่ายและการส่งต่อเด็กหรือเยาวชนที่มีปัญหาทางสังคมไปยังหน่วยงานที่เหมาะสม และการให้คำปรึกษาเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือให้การสนับสนุนเด็กหรือเยาวชน การให้คำปรึกษาด้านครอบครัวเพื่อลดปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวทั้งระหว่างบิดาและมารดาและ

ระหว่างบิดามารดากับบุตรตลอดจนการทำหน้าที่ของครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ รวมถึงการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจด้านสุขภาพจิต จิตวิทยาเกี่ยวกับเด็กวัยรุ่นและแนวทางการป้องกันและแก้ไขบำบัดปัญหาการกระทำผิดของเด็กหรือเยาวชนทั้งในระดับบุคคล ครอบครัวและชุมชน และการดำเนินการอื่นใดตามที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกาหรือตามที่อธิบดีผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวเห็นสมควรนอกจากนี้ยังมีหน้าที่ในการจัดกิจกรรมเพื่อที่สามารถใช้รองรับกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน โดยอาจจัดกลุ่มตามลักษณะของการแก้ไขปัญหาก็ได้และต้องมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่องจนสิ้นสุดแผน

4. ภาวะผู้นำและการให้คำปรึกษาเชิงทฤษฎี จาก การสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำและการให้คำปรึกษาเชิงทฤษฎีมีดังนี้ (1) เป็นบุคคลแบบอย่าง ผู้ให้คำปรึกษาต้องเป็นบุคคลแบบอย่างที่มีชีวิตสมบูรณ์ที่มีชีวิตที่สมบูรณ์และเป็นต้นแบบของผู้มีเอกลักษณ์แห่งความสำเร็จ ซึ่งคุณสมบัตินี้จะสร้างแรงบันดาลใจและศรัทธาให้กับเด็ก เยาวชนและครอบครัวเชื่อมั่นและเชื่อถือในตัวผู้ให้คำปรึกษา (2) มีประสบการณ์ความรู้และความเชี่ยวชาญ ผู้ให้คำปรึกษาต้องเป็นผู้มีประสบการณ์ชีวิตสูง รวมถึงเป็นผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญและความเชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษาเด็ก เยาวชนและครอบครัว ซึ่งจะส่งผลต่อการไวต่อการรับรู้ ความรู้สึกและการวิเคราะห์เรื่องราวต่างๆ และการวางแผน ในการปรับเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรมของเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด (3) มีทักษะด้านการสื่อสารเพื่อสร้างสัมพันธภาพที่มีประสิทธิภาพ ผู้ให้คำปรึกษาต้องมีทักษะ การสื่อสารทั้งการฟัง การพูดและการแสดงออกที่ดีและเป็นกันเอง ที่จะทำให้เด็ก เยาวชนและครอบครัวได้รับรู้ถึงความจริงใจและความกระตือรือร้น ความเอาใจใส่ที่จะพยายามช่วยเหลือและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้เด็กหรือเยาวชนระบายสิ่งที่ค้างคั่งในใจออกมา รวมถึงต้องมีทักษะในการอธิบายเรื่องราวต่างๆ ให้เด็กหรือเยาวชนตระหนักรู้ในต้นเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น (4) มีทักษะทางอารมณ์ที่พึงประสงค์ ผู้ให้คำปรึกษาต้องมีความอดทน อดกลั้นที่จะเผชิญกับการรับฟังเรื่องราวที่เกิดจากความคิดที่เบี่ยงเบนไร้เหตุผลของเด็กหรือเยาวชน รวมถึงต้องมีความเข้าใจ เห็นใจในปัญหาที่เกิดขึ้น มีมุมมองเชิงบวกต่อเขา

ต้องยอมรับและเอาใจใส่ในปัญหาของเขา รวมถึงมีศรัทธาและความเชื่อมั่นในตัวเขาว่าจะสามารถแก้ปัญหาให้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดีด้วยตนเอง นอกจากนี้ผู้ให้คำปรึกษาต้องมีเจตคติที่ดีต่อเด็กหรือเยาวชน ไม่ตัดสินพฤติกรรมของเขาว่าผิดหรือถูก ดีหรือเลว และ (5) มีทักษะด้านจิตวิทยาการให้ปรึกษาที่พึงประสงค์ ผู้ให้คำปรึกษาต้องมีทักษะในการวิเคราะห์เรื่องราวต่างๆ ได้ดี รวมถึงต้องสามารถแสดงบทบาทอื่นๆ ที่ไม่ใช่ผู้ให้คำปรึกษา แต่ต้องแสดงบทบาทหลากหลายที่สามารถจะสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นต่อเด็ก เยาวชนและครอบครัวได้ นอกจากนี้ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องมีทักษะด้านจิตวิทยาการให้คำปรึกษาและการจูงใจ รวมถึงสามารถใช้เทคนิคการให้คำปรึกษาที่หลากหลาย ที่สามารถดึงเด็กหรือเยาวชน ให้กลับมาอยู่กับภาวะปัจจุบัน “ที่นี่และเดี๋ยวนี้” ได้ รวมถึงสามารถเปลี่ยนความคิดของเด็กหรือเยาวชน จากการพึ่งพาสิ่งแวดล้อมรอบตัวให้หันกลับมาพึ่งพาตนเองได้ ช่วยให้เด็กหรือเยาวชน เป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองและเกิดการพัฒนาดตนเองทั้งด้านการคิด การตัดสินใจและพฤติกรรม ช่วยให้เด็กหรือเยาวชนมีความกระจำจัดในการมองโลก ค้นหาความหมายชีวิต รู้จักตนเอง มีเป้าหมายชีวิต รวมถึงกระตุ้นให้เด็กหรือเยาวชน ตระหนักรู้ในตนเองและสามารถค้นหาสิ่งที่มีคุณค่าในตนเองเช่นรู้ถึงความสามารถของตนเอง สามารถวางเป้าหมายอนาคตและแนวทางไปสู่เป้าหมายได้ สามารถคาดการณ์ผลที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจของตน ยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นและผ่านไปและพร้อมจะแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ที่เป็นปัญหาและพร้อมที่จะเรียนรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมใหม่ที่พึงประสงค์ นอกจากนี้ผู้ให้คำปรึกษาต้องสามารถสร้างสภาพการเรียนรู้ใหม่ รวมถึงสอนและแนะนำให้เด็กหรือเยาวชนสำรวจตนเองเพื่อกำหนดทิศทางและวางแผนและให้มีความรับผิดชอบในการดำเนินชีวิตในอนาคต

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการแบ่งขอบเขตการวิจัยออกเป็นขอบเขตด้านเนื้อหา ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และขอบเขตด้านระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ (1) แนวคิดการให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุม ประกอบด้วย

การศึกษากระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนไทย มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา ศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมฯ และประสิทธิผลของศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมฯ รวมถึงบทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาในศาลเยาวชนและครอบครัว (2) แนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำ ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงบริหารมี ทฤษฎีภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยนและทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยสรุปองค์ประกอบสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่คุณลักษณะเฉพาะ ทักษะในงาน และบุคลิกภาพที่สร้างแรงบันดาลใจ (3) แนวคิดและทฤษฎีการให้คำปรึกษาต่างๆ ประกอบด้วยทฤษฎีพิจารณาเหตุผล อารมณ์และพฤติกรรม ทฤษฎีการให้คำปรึกษาเชิงบุคคลเป็นศูนย์กลาง รวมถึงทฤษฎีจิตบำบัดเกสโตลต์ ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบอัตถิภาวนิยม ทฤษฎีการให้คำปรึกษาตามแนวคิดพฤติกรรมนิยม และทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบจิตบำบัดที่เน้นความจริง นอกจากนี้ได้ทำการศึกษาระบบการให้คำปรึกษาเชิงระบบ และคุณสมบัติและทักษะของผู้ให้คำปรึกษาตามแนวคิดทฤษฎีการให้คำปรึกษา และ (4) ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนไทย ภาวะผู้นำและการให้คำปรึกษา

2. ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการให้คำปรึกษาในศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็ก เยาวชนและครอบครัวในจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดใกล้เคียง โดยมีกลุ่มตัวอย่างรวม 18 คน ดังนี้ (1) ผู้พิพากษาในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดใกล้เคียงที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในการควบคุมศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็ก เยาวชนและครอบครัว จำนวน 5 คน (2) นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดใกล้เคียง จำนวน 6 คน และ (3) ผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมประจำศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดใกล้เคียง จำนวน 7 คน

3. ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย โครงการวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยรวม 18 เดือน ตั้งแต่เดือน พฤษภาคม 2560 ถึงเดือน

พฤศจิกายน 2561 โดยใช้เวลาในการเก็บข้อมูลรวม 6 เดือน

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยโดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลใน 3 ลักษณะ ได้แก่ (1) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการและข้อมูลจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ (2) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และ (3) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบสนทนา

สำหรับกระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกและแบบสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทั้งสองลักษณะจากผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสามกลุ่มมาทำการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล โดยดำเนินการร่วมกับกระบวนการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร โดยใช้กระบวนการและวิธีการวิเคราะห์ตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่การวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาประเด็นหลัก (Major Themes) ที่พบในข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ทั้งหมด จากนั้นจึงนำประเด็นหลัก (Major Themes) มาพิจารณาแบ่งแยกออกเป็นประเด็นย่อย (Sub-Themes) และหัวข้อย่อย (Categories) ซึ่งเป็นกระบวนการวิเคราะห์ที่เริ่มต้นจากการวิเคราะห์ภาพรวมไปสู่การวิเคราะห์ประเด็นย่อยตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) ได้แก่ (1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล โดยพิจารณาแหล่งเวลา สถานที่ และแหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ถ้าข้อมูลที่มีความแตกต่างด้านเวลา สถานที่ หรือตัวบุคคล ข้อมูลที่ได้จะเหมือนเดิมหรือไม่ (2) การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย โดยการเปลี่ยนตัวผู้สังเกตหรือสัมภาษณ์ และ (3) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ด้วยวิธีสังเกตควบคู่ไปกับการซักถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ผลการศึกษาภาวะผู้นำ

และการให้คำปรึกษาเชิงทฤษฎีและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักมาดำเนินการสรุปและอภิปรายผล พบว่าตัวแบบภาวะผู้นำและการให้คำปรึกษาเด็กและเยาวชนที่กระทำคามผิดทางอาญาของผู้ให้คำปรึกษาในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

อาญาทั่วประเทศรวม 29,384 คดีและมีการจำหน่ายคดีเพียง 1,336 คดี ในขณะที่ปี พ.ศ. 2560 มีสถิติคดีอาญาทั่วประเทศรวม 20,580 คดีและมีการจำหน่ายคดีถึง 11,241 คดี

สถิติดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงประสิทธิผลของศาลเยาวชนและครอบครัวทั่วประเทศในการนำเครื่องมือต่างๆ

ภาพ 3 ตัวแบบภาวะผู้นำและการให้คำปรึกษาเด็กและเยาวชนที่กระทำคามผิดทางอาญา

นอกจากนี้ จากการศึกษาพบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 จนถึง พ.ศ. 2560 ศาลเยาวชนและครอบครัวทั่วประเทศมีการนำมาตราการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำคามผิดสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2554 พบว่ามีจำนวนจำเลยที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาทั่วประเทศเพียง 588 คน ในขณะที่ปี พ.ศ. 2560 พบว่ามีจำนวนจำเลยที่ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาทั่วประเทศสูงถึง 11,827 คน ซึ่งสอดคล้องกับสถิติการจำหน่ายคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวทั่วประเทศที่พบว่ามีปี พ.ศ. 2554 มีสถิติคดี

ตามแนวคิดมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาใช้เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่กระทำคามผิดอยู่ในกระบวนการยุติธรรมสั้นที่สุด อย่างไรก็ตามหากพิจารณาประสิทธิผลด้านการดำเนินงานของศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือสนับสนุนเด็กหรือเยาวชนที่กระทำคามผิดให้สามารถอยู่กับครอบครัวและชุมชนได้อย่างปกติสุข ไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ พบว่ายังไม่สามารถบรรลุถึงประสิทธิผลได้ โดยสามารถพิจารณา

ได้จากสถิติจำนวนและร้อยละของคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดซ้ำเมื่อเปรียบเทียบกับคดีที่จับกุมส่งสถานพินิจฯ ทั่วประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 ถึง พ.ศ. 2559 ซึ่งพบว่า จำนวนคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดซ้ำไม่ได้มีการลดลงตามสถิติการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา แต่ในทางกลับกันหากพิจารณาร้อยละคดีของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำกลับพบว่า มีร้อยละคดีที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 12.92 ในปี พ.ศ. 2550 มาเป็นร้อยละ 20.02 ในปี พ.ศ. 2560

ในขณะที่ข้อค้นพบด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดใกล้เคียง พบว่าปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนในจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดใกล้เคียงกระทำความผิดแบ่งออกเป็น 2 ด้านดังนี้ ด้านแรกคือปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ปัญหาการหย่าร้าง ปัญหาการเลี้ยงดู รวมถึงปัญหา ด้านเศรษฐกิจของครอบครัว ในขณะที่ด้านที่สองคือปัจจัยด้านสังคมและสภาพแวดล้อม ได้แก่การอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด และการอยู่ในสภาพสังคมที่เอื้อต่อการกระทำความผิดได้ง่าย ได้แก่ การรับรู้กระบวนการบังคับใช้กฎหมายกับเด็กและเยาวชน คนในสังคมขาดความระมัดระวังความปลอดภัยของตนเอง รวมถึงการหาได้ง่ายของสิ่งที่จะนำไปใช้ในการกระทำความผิด และการตรวจตราควบคุมของเจ้าพนักงานตำรวจไม่เพียงพอ ซึ่งผลการศึกษาพบว่าปัญหาทั้งสองด้านส่งผลให้เด็กและเยาวชนเกิดปัญหาด้านจิตใจและไม่ได้เกิดการพัฒนาตนเองทั้งด้านความคิด อารมณ์ และพฤติกรรมในทางที่ถูกต้อง เด็กและเยาวชนจึงใช้ชีวิตอย่างไม่เป็นเป้าหมาย ขาดแรงจูงใจและแรงบันดาลใจในการใช้ชีวิตที่ถูกต้องและนำไปสู่การกระทำความผิด

ในขณะที่เดียวกันพบว่าปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการให้คำปรึกษาในศูนย์ให้คำปรึกษาฯ จังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดใกล้เคียง ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมดังนี้

ปัญหาด้านสมรรถนะของผู้ให้คำปรึกษา จากผลการศึกษาพบว่า เป็นเรื่องยากที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจะเปิดรับสมัครนักสหวิชาชีพเข้ามาเป็นผู้ให้คำปรึกษา เนื่องจากผลการศึกษาคณะนิติศาสตร์ผู้ให้คำปรึกษาที่ผู้วิจัยสรุปได้จากการสัมภาษณ์ผู้พิพากษาและนักจิตวิทยาพบว่า ต้อง

เป็นผู้ให้คำปรึกษามีอาชีพที่มีทั้งความรู้ ความสามารถที่หลากหลาย มีประสบการณ์และมีความมุ่งมั่นและทุ่มเทเพื่อสังคม และอื่นๆ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สูงมาก ดังนั้นทุกวันนี้จึงต้องให้ผู้พิพากษาสมทบซึ่งมีประสบการณ์ด้านครอบครัวและมีความทุ่มเทเพื่อสังคมและผ่านการอบรมความรู้และทักษะด้านจิตวิทยาการให้คำปรึกษาเข้าไปปฏิบัติงานในการเป็นผู้ให้คำปรึกษา อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษาผู้วิจัยค้นพบว่า ผู้ให้คำปรึกษาที่ปฏิบัติงานในจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดใกล้เคียงยังไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจากการผลการสัมภาษณ์ผู้ให้คำปรึกษาเพื่อประเมินเพื่อนร่วมงานที่ปฏิบัติหน้าที่การให้คำปรึกษาจากการสังเกตของผู้ให้คำปรึกษา และผลการประเมินตนเองของผู้ให้คำปรึกษาพบว่าผู้ให้คำปรึกษาขาดสมรรถนะด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้ (1) สมรรถนะความรู้ด้านจิตวิทยาการให้ปรึกษาวัยรุ่นและครอบครัว ซึ่งส่งผลให้ผู้ให้คำปรึกษาขาดทักษะในการสร้างแรงจูงใจ การสร้างแรงบันดาลใจและความมั่นใจ และทักษะการกระตุ้นความคิดให้กับเด็กและเยาวชน รวมถึงเป็นเผด็จการทางความคิดโดยตัดสินใจและมอบหมายงานให้เด็กและเยาวชนจากมุมมองของตน และการคาดหวังผลสัมฤทธิ์มากเกินไปจนทำให้เด็กหรือเยาวชนเกิดความเครียดและกดดัน (2) ขาดความรู้ด้านจิตวิทยาการสื่อสาร ซึ่งส่งผลให้ผู้ให้คำปรึกษาแสดงออกถึงบุคลิกภาพและการสื่อสารที่ไม่เหมาะสมรวมถึงขาดทักษะการตั้งคำถามที่เหมาะสมจึงทำให้ผู้ให้คำปรึกษาไม่เข้าใจเด็กและเยาวชนได้ดีพอ นอกจากนี้พบว่าผู้ให้คำปรึกษาขาดทักษะการฟังอย่างมีวิจารณญาณและการวิเคราะห์เพื่อจับประเด็นสำคัญรวมถึงขาดทักษะการพูด ซึ่งส่งผลให้ผู้ให้คำปรึกษาไม่สามารถค้นหาปัญหาของเด็กเยาวชนที่แท้จริงได้ (3) มีประสบการณ์การให้คำปรึกษาไม่มากพอ (4) ขาดความทุ่มเทในงาน (5) ขาดเจตคติที่ดีต่อเด็กและเยาวชนและต้องงานการให้คำปรึกษา (6) ขาดความเข้าใจในบทบาทของผู้ให้คำปรึกษา และ (7) ขาดทักษะการเขียนรายงานผลการเปลี่ยนแปลงของเด็กและเยาวชน

ปัญหาและอุปสรรคด้านสภาพแวดล้อมในการให้คำปรึกษา จากผลการสัมภาษณ์ผู้ให้คำปรึกษาพบว่าสภาพแวดล้อมที่เป็นอุปสรรคต่อการให้คำปรึกษามีดังนี้ (1) สภาพแวดล้อมรอบตัวเด็กที่ไม่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง (2) ผู้ปกครองขาดความเข้าใจที่ดีและเหมาะสมในการดูแลเด็ก

และเยาวชน (3) ขาดการตรวจสอบข้อมูลที่ชัดเจนของเด็ก และเยาวชน (4) เด็ก เยาวชนและผู้ปกครองไม่พูดความจริงเนื่องจากกลัวจะส่งผลถึงคดี (5) ผู้ปกครองไม่มีเวลาในการดูแลเด็กและเยาวชน (6) ผู้ปกครองไม่ยอมเปลี่ยนแปลงตนเอง และ (7) ห้องให้คำปรึกษาไม่เหมาะสมกับการให้คำปรึกษา

ในขณะที่ผลการสัมภาษณ์ นักจิตวิทยาพบว่า อุปสรรคสำคัญในการให้คำปรึกษามีดังนี้ (1) ปัญหาด้านการจัดโครงสร้างของศูนย์ให้คำปรึกษา ที่ขาดบุคลากรที่จะเข้ามาดำเนินการสนับสนุนการทำงานของนักจิตวิทยา ซึ่งในแต่ละศาลจะมีนักจิตวิทยาประจำศาลเพียงคนเดียวทำงานทั้งระบบ ตั้งแต่คัดกรองทางจิต ให้คำปรึกษาและส่งต่อเด็ก เยาวชนให้กับผู้ให้คำปรึกษา ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของงานทั้งในด้านการคัดกรองการให้คำปรึกษาและการส่งต่อ และ (2) ปัญหาความขัดแย้งของปรัชญาการทำงาน ระหว่างการพิจารณาพิพากษาคดีที่เป็นการทำงานเชิงรับกับการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ซึ่งเป็นงานเชิงรุก ส่งผลให้บุคลากรศาลเยาวชนและครอบครัวซึ่งส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในเชิงรับมากกว่าไม่เข้าใจปรัชญาการทำงานของศูนย์ให้คำปรึกษา โดยนักจิตวิทยาส่วนใหญ่เห็นต้องกันว่าควรแยกโครงสร้างการทำงานและบุคลากรของหน่วยงานเชิงรับและหน่วยงานเชิงรุกออกจากกัน เพื่อให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้พบว่าในการยุติการให้คำปรึกษาเด็ก และเยาวชนที่กระทำความผิด จะเกิดขึ้นจากดุลยพินิจของผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนที่ใช้ดุลยพินิจจากการรับรายงานความเปลี่ยนแปลงจากกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่ได้รับจากการบอกเล่าของนักจิตวิทยาและเอกสารรายงานความเปลี่ยนแปลงจากผู้ให้คำปรึกษา ซึ่งผลการศึกษาผู้วิจัยพบว่าในการใช้ดุลยพินิจจะมีปัจจัยเข้ามาสอดแทรกตลอดเวลาเช่น ปัจจัยด้านอารมณ์ ความรู้สึก ความรู้และประสบการณ์ในการทำงานเป็นต้น

ผลการสังเคราะห์หัวข้อชีวิตประสิทธิผลของการให้คำปรึกษาที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยพบว่าเด็กและเยาวชนที่ผ่านกระบวนการให้คำปรึกษาควรได้รับการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู โดยมีตัวบ่งชี้ความมีประสิทธิภาพของกระบวนการให้คำปรึกษา ดังนี้ (1) ยอมรับและสำนึกผิด และรู้สึกเสียใจกับสิ่งที่ตนเองได้ทำผิดพลาดไป (2) มีความ

รับผิดชอบต่อผลการกระทำของตนเอง โดยไม่กล่าวโทษผู้อื่น (3) สามารถแยกแยะความคิดและพฤติกรรมที่ถูกหรือผิดได้ (4) รู้ถึงสาเหตุปัญหาที่ทำให้ตนเองกระทำความผิด และมีความมุ่งมั่นจะแก้ไข (5) ค้นพบตนเองและมีความภูมิใจในคุณค่าและความสามารถของตนเอง (6) มีเป้าหมายและแรงบันดาลใจและมีกำลังใจในการปรับเปลี่ยนตนเอง (7) มีวิธีการที่จะแก้ไขตนเองที่ถูกต้องและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ (8) มีแนวทางการดำเนินชีวิตที่มุ่งสู่ความสำเร็จ (9) กระตือรือร้นที่จะพัฒนาชีวิตตนเองให้ไปในทิศทางที่ถูกต้อง เช่นการเรียน การทำงาน (10) รู้จักเคารพในสิทธิของผู้อื่น (11) มีการแสดงออกทางอารมณ์และพฤติกรรมที่เหมาะสม (12) มีความคิดและแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้องดีงามตามค่านิยมของสังคม (13) มีความคิดเชิงบวกต่อตนเองและผู้อื่น (14) สามารถดำเนินชีวิตด้วยการพึ่งตนเอง (15) มีทัศนคติและค่านิยมในการใช้ชีวิตที่ดีงามและเหมาะสมกับตนเอง (16) มีทักษะทางสังคมที่อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี (17) มีทักษะในการแก้ปัญหาและตัดสินใจเลือกสิ่งที่ดีและถูกต้อง (18) รู้จักการให้และรับความรักกับคนรอบข้าง (19) มีความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว และ (20) ครอบครัวของเด็กหรือเยาวชนเข้าใจปัญหาและพร้อมจะดูแลเอาใจอย่างเต็มที่

สรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดใกล้เคียง ควรเร่งพัฒนาความรู้ความสามารถและความเข้าใจในการปฏิบัติงานของผู้พิพากษาสมทบที่ปฏิบัติหน้าที่ในการให้คำปรึกษา โดยผ่านการศึกษาดูงาน การอบรมและสัมมนาเชิงปฏิบัติการที่เข้มข้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านจิตวิทยาวัยรุ่นและครอบครัว เทคนิคการให้คำปรึกษา รวมถึงด้านภาวะผู้นำและกระบวนการให้คำปรึกษา ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้ให้คำปรึกษาเป็นผู้ที่มีทฤษฎีจัดและปฏิบัติเป็น รวมถึงเพื่อให้การปฏิบัติงานการให้คำปรึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเจตนารมณ์ของศาลเยาวชนและครอบครัว
2. ศูนย์ให้คำปรึกษา ในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดใกล้เคียง ควรจัดทำและเผยแพร่คู่มือความรู้ด้านการปฏิบัติงานการให้คำปรึกษาและจัดทำและเผยแพร่เอกสารการจัดการความรู้

จากประสบการณ์การให้คำปรึกษาที่เป็นเลิศของผู้ให้คำปรึกษา เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 3. ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดใกล้เคียง ควรมีการจัดโครงการเชิงรุกที่เป็นการสร้างความเข้าใจด้านการเลี้ยงดูและดูแลเด็กและเยาวชนให้กับพ่อแม่และผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนในจังหวัดอย่างต่อเนื่องและเร่งด่วน และ 4. องค์กรทางการเมืองและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดใกล้เคียง ควรเห็นความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมที่เป็นแหล่งมั่วสุมในจังหวัด รวมถึงจัดระเบียบสถานบันเทิง ตรวจตราและบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดมากขึ้น รวมถึงประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนตระหนักและระมัดระวังความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. ศาลเยาวชนและครอบครัวในจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดใกล้เคียงควรจัดบรรยากาศในห้องให้คำปรึกษา ให้เป็นบรรยากาศที่เหมาะสมกับการให้คำปรึกษา เช่น ทำให้เด็ก เยาวชนและครอบครัวมีความรู้สึกอบอุ่น เป็นกันเองและไว้วางใจได้ว่าการให้คำปรึกษาเป็นการแนะนำช่วยเหลือเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ที่ไม่เกี่ยวกับการตัดสิน 2. ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดใกล้เคียง ควรเร่งทำความเข้าใจในบทบาทการทำงานเชิงรุกให้กับบุคลากรในศาลเยาวชนและครอบครัวทั้งหมด ได้

เกิดความเข้าใจร่วมกันในเจตนารมณ์ของการทำงานเชิงรุกที่มุ่งแก้ไขบำบัดฟื้นฟู ซึ่งแตกต่างกับการทำงานเชิงรับที่มุ่งเน้นการตัดสิน 3. ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดใกล้เคียง ควรจัดโครงการสร้างการทำงานในศูนย์ให้คำปรึกษาให้มีโครงสร้างบุคลากรเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรที่เป็นเจ้าหน้าที่สนับสนุนการทำงานเชิงรุกของนักจิตวิทยาและผู้ให้คำปรึกษา และ 4. ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดใกล้เคียง ควรกำหนดตัวชี้วัดประสิทธิผลของการให้คำปรึกษาขึ้นมาเพื่อใช้ในการตัดสินใจยุติการให้คำปรึกษา โดยนำเอาตัวชี้วัดที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาไปทดแทนการใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาเพื่อยุติการให้คำปรึกษา ทั้งนี้เพื่อให้มั่นใจได้ว่าเด็ก เยาวชนและครอบครัวที่กระทำคามผิดเกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองรอบด้าน สามารถกลับไปใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัวและสังคมอย่างปกติสุข โดยไม่เกิดการกระทำผิดซ้ำ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ควรนำไปศึกษาวิจัยกับศาลเยาวชนและครอบครัวในจังหวัดอื่นๆ และ 2. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็กและเยาวชนไทยที่นำไปสู่การกระทำคามผิดทางอาญา เพื่อให้แก้ไข การแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำคามผิด เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

References

- Bernard M. Bass and Bruce J. Avolio. (1994). *Improving Organization Effectiveness Through Transformational Leadership*. California: Sage Publications, 1994.
- Bernard M. Bass. (1988). *Improving Perspective on Charismatic leadership*. in Charismatic Leadership, eds. Jay A. Conger, Rabindra N. et al. San Francisco: Jossey-Bass
- Conger, J. A., Kanungo, R. N. (1988). *Charismatic leadership: The elusive factor in organizational effectiveness*. San Francisco, CA: Jossey-Bass, 1988.
- Leithwood, K. and Jantzi, D. (1996). *Toward an explanation of variation in teacher's perceptions of Transformational School Leadership*. Education Administration Quarterly.

Translated Thai Reference

- Aphiradee Phophrom. (2010). *8 years of waiting for the advancement of the Rule of Law*. Family Court and Juvenile and Family Procedure Act B.E. 2010. [Online]. Source: YuthithamParithat Journal. Electronic Library of the Judiciary: <http://www.library.coj.go.th/Info/48021?c=281785513> (In Thai).
- Duangjai Nakhin Jaijanduen. (2012). *Roles Of Psychologists And Counselors And Facilitators In The Meeting With Development Of The Counseling And Coordination Of The Meeting For The Rehabilitation Of Children, Youth And Family*. Bangkok: Juristic Official Development Institute, Office of the Judiciary. (In Thai).
- Information Technology Center of the Department of Observation and Protection of Children and Youth. *Percentage of Repeated Offense Cases Prosecuted By Detention Centers across the Country*. [Online]. Source: <http://www.djop.go.th/stat/statbetween2008-2011> (In Thai).
- Nannaphat Sirichatchawanwong, Siwa Jongjit, and Atchawawan Issaro. (2016). *The Use Of Substitute Measure For Criminal Cases In The Case Of Children And Youth Criminal Offender: A Case Study Of Children And Youth In The Jurisdiction Of Songkhla Juvenile And Family Court In 2014 – 2016*. 7th Hat Yai National and International Conference at Hat Yai University, Hat Yai Province, 23 June 2016, page 322-335. (In Thai).
- Saowanee Sanguanklin. (2014). *Law Enforcement against Repeated Offenses of Children and Youth*. Mahidol University: Publish place is unknown. (In Thai).
- Sumonthip jitsawan and Piyaphon Thannikul. (2017). *Evaluating the Performance of the Judicial Process under Family Court and Juvenile and Family Procedure Act*. (In Thai).